

Uchwała nr ¹..... /2023
Rad Dydaktycznych

oraz

Rady Naukowej Instytutu Nauk Prawnych
Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

z dnia 25 kwietnia 2023 r.

w sprawie wyrażenia opinii o Nowej Koncepcji Studiów

Na podstawie § 70 ust. 4 Statutu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, Rada Dydaktyczna kierunku Prawo, Rada Dydaktyczna Kierunku Administracji, Rada Dydaktyczna kierunków Przedsiębiorczość, Administrowanie Środowiskiem, International Business Law and Arbitration oraz Rada Naukowa Instytutu Nauk Prawnych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, postanawia:

§ 1

Wyrazić pozytywną opinię w sprawie Nowej Koncepcji Studiów na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, która stanowi załącznik nr 1 do niniejszej uchwały z tym zastrzeżeniem, że zmiany na kierunku *Prawo* zaczną obowiązywać od roku akademickiego 2025/2026 natomiast na kierunkach *Administracja* i *Przedsiębiorczość* od roku akademickiego 2024/2025.

§ 2

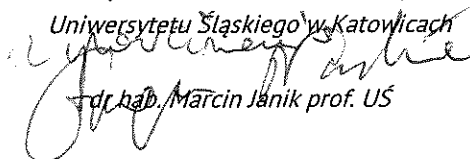
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Dydaktycznej kierunku Prawo
Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

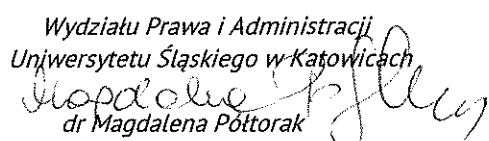

dr hab. Agnieszka Ziółkowska prof. US

Przewodniczący Rady Dydaktycznej kierunku
Administracja

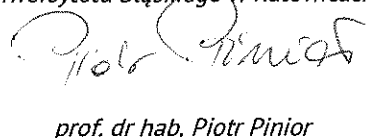
Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

dr hab. Marcin Janik prof. US

Przewodnicząca Rady Dydaktycznej kierunku
Przedsiębiorczość, Administrowanie Środowiskiem
International Business Law and Arbitration

Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

dr Magdalena Póttorak

Przewodniczący Rady Naukowej Instytutu
Wydziału Prawa i Administracji
Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

prof. dr hab. Piotr Pinior

PRZYSZŁOŚĆ KSZTAŁCENIA UNIWERSYTECKIEGO
NOWA KONCEPCJA STUDIÓW W UNIWERSYTECIE ŚLĄSKIM
Kluczowe kwestie dotyczące założeń i wdrożenia Nowej Koncepcji Studiów
poruszane w trakcie spotkań na wydziałach w
Uniwersytecie Śląskim w Katowicach

Na wszystkich wydziałach Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach w terminie od 15 marca do 12 kwietnia 2022 r. odbywały się spotkania nauczycieli akademickich oraz pracowników administracji związanych z procesem dydaktycznym i obsługą toku studiów z rektorem UŚ prof. Ryszardem Koziołkiem i prorektorką ds. studentów i kształcenia dr Katarzyną Tryndą, prof. UŚ. Spotkania były poświęcone przyszłości kształcenia w Uniwersytecie Śląskim, a w czasie ich przebiegu sformułowano liczne pytania i opinie. W niniejszym materiale, stanowiącym uzupełnienie przedstawionego wcześniej projektu koncepcji studiów, udzielamy odpowiedzi na kluczowe pytania.

Zagadnienia, które szczególnie interesowały lub niepokoiły członków społeczności akademickiej, dotyczyły przede wszystkim:

- potrzeby zdiagnozowania oczekiwań i możliwości współczesnego kandydata na studia (pytania wybrzmiały przede wszystkim na Wydziale Humanistycznym i Wydziale Nauk Przyrodniczych);
- rozpoznania przyczyn rezygnacji ze studiów osób studiujących (pytania wybrzmiały przede wszystkim na Wydziale Nauk Przyrodniczych i Wydziale Nauk Ścisłych i Technicznych);
- elastycznego podejścia do wypracowanych ram Nowej Koncepcji Studiów (pytania wybrzmiały przede wszystkim na Wydziale Prawa i Administracji, Wydziale Nauk Ścisłych i Technicznych, Wydziale Nauk Przyrodniczych i Wydziale Sztuki i Nauk o Edukacji);
- ograniczeń czasowych w procesie wdrażania Nowej Koncepcji Studiów (pytania wybrzmiały przede wszystkim na Wydziale Sztuki i Nauk o Edukacji i Wydziale Humanistycznym);
- organizacji kształcenia uniwersyteckiego w tym kwestii harmonogramowych, logistycznych;
- finansowych konsekwencji wdrożenia Nowej Koncepcji Studiów.

Przedstawiamy odpowiedzi na pytania oraz wstępne propozycje rozwiązań organizacyjnych, które mogą być przedmiotem dalszej dyskusji o formule kształcenia.

Potrzeba zdiagnozowania oczekiwań i możliwości współczesnego kandydata na studia

W minionej dekadzie wielokrotnie prowadzono badania preferencji edukacyjnych wśród uczniów i uczennic szkół ponadpodstawowych, nigdy wcześniej jednak na tak dużą skalę. Ostatnie badania

przeprowadzono w 2022 r. na potrzeby prac koncepcyjnych nad przyszłością kształcenia uniwersyteckiego, w ramach projektu Wyspy Wiedzy, którego liderem jest Uniwersytet Śląski.. W trakcie realizacji nowej koncepcji studiów, lecz także równolegle, konieczne będzie stałe monitorowanie tych oczekiwań oraz tam, gdzie to możliwe dopasowywanie oferty do zmieniających się wymagań osób kandydujących i otoczenia społeczno-gospodarczego.

Trudno odnieść się do wątpliwości dotyczących możliwości poznawczych naszych kandydatów, w sytuacji, kiedy legitymują się pozytywnymi wynikami egzaminu maturalnego. Niewątpliwie jednak widzimy konieczność zintensyfikowania relacji między uczelnią a nauczycielami i środowiskami szkolnymi w próbach określenia wymagań uczelni wobec kandydatów i kandydatek na studia wyższe i wypracowania wspólnie z nauczycielami sposobów reagowania uniwersytetu i szkoły na ewentualne braki kompetencyjne uczniów nowo przyjętych studentów. W modułach dziedzinowych proponowanych w ramach Nowej Koncepcji Studiów przewidziano możliwość wprowadzania treści wyrównujące różnice kompetencyjne.

Zachęcamy do zapoznania się z wnioskami i rekomendacjami opracowanymi na podstawie analizy wyników badań oczekiwań interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych wobec kształcenia na studiach pierwszego stopnia i na jednolitych studiach magisterskich w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach. Raporty dostępne są pod adresem: <https://us.edu.pl/pracownik/sprawy-dydaktyczne/nowa-koncepcja-studiow/raporty/>.

Rozpoznanie przyczyn rezygnacji ze studiów

„Dropout”, rozumiany jako rezygnacja z podjętego kierunku studiów przed uzyskaniem dyplomu, niezależnie od przyczyn i okoliczności, jest zjawiskiem powszechnym, zarówno w Polsce, jak i w innych krajach. Analizy danych pozyskanych z systemu POL-on wskazują, że w latach 2012–2020 w Polsce ponad 1,3 mln rozpoczętych toków studiów zakończyło się skreśleniem z listy studentów. Stanowiło to 40 proc. wszystkich podjętych epizodów studiowania. Niezależnie od stopnia studiów, najniższy odsetek „dropoutów” cechuje studia z obszarów nauk medycznych (29 proc.) i sztuki (29 proc.). Są to kierunki kosztowne, z dużą liczbą chętnych, wymagające dużych inwestycji osobistych już na etapie rekrutacji – poświęcenia czasu i środków finansowych. W tym wypadku wysoki koszt wejścia może determinować do ukończenia studiów. Najwyższy poziom „dropoutu” obserwuje się natomiast wśród studiujących w obszarach nauk ścisłych (51 proc.) i humanistycznych (47 proc.). Przyczyny przerywania studiów i czynniki wpływające na tę decyzję można podzielić na dwie grupy – instytucjonalne i indywidualne.

Wśród czynników instytucjonalnych znalazły się elementy związane z poziomem studiów (w tym programem, przedmiotami i wykładowcami), proporcjami liczby godzin zajęć teoretycznych i praktycznych, mało elastycznym podejściem do planu zajęć, życiem studenckim, poziomem opłat, infrastrukturą oraz organizacją i komunikacją na uczelni. Czynniki indywidualne, to przede wszystkim: brak zainteresowania przedmiotem studiów, problemy osobiste studenta (zdrowotne, związane z sytuacją finansową), inne zobowiązania, takie jak praca czy drugi kierunek studiów, a także studiowanie w innym mieście niż to, z którego student pochodzi lub w którym nadal mieszka (konieczność usamodzielnienia się lub obciążenie dojazdami). Decyzja o rezygnacji ze studiów rzadko podejmowana jest w wyniku pojawienia się tylko jednego z tych czynników, przeważnie jest ona wypadkową wielu zdarzeń i okoliczności. Natomiast głównym z czynników instytucjonalnych mających znaczenie w podejmowaniu decyzji o rezygnacji ze studiów jest ocena ich poziomu, przy czym uczestnicy badania jakościowego wskazywali negatywne aspekty zarówno zbyt wysokiego, jak i zbyt niskiego poziomu. Zbyt wysoki poziom

studiów, szeroki zakres materiału, trudne przedmioty i wymagający wykładowcy, na co nie byli przygotowani w szczególności studenci i studentki pierwszego stopnia, przekładają się na niesatysfakcjonujące wyniki w nauce. Z drugiej strony, zbyt niski poziom studiów, nieaktualna wiedza osób prowadzących zajęcia czy nieatrakcyjne techniki jej przekazywania, a także wtórna wiedza i brak wyzwań na studiach drugiego stopnia zmniejszają motywację osób studiujących i wywołują poczucie straty czasu. Rolę, jaką w decyzjach o „dropoucie” odgrywa rozczarowanie przedmiotem studiów czy ich poziomem, zdaje się podkreślać fakt, że zdecydowana większość rezygnacji na wszystkich poziomach studiów nastąpiła w relatywnie niedługim czasie od rozpoczęcia studiów.

Elastyczne podejścia do wypracowanych ram Nowej Koncepcji Studiów

Prace nad sposobami doskonalenia programów studiów I stopnia oraz studiów jednolitych magisterskich, zgodnie z założeniami Nowej Koncepcji Studiów, stanowią punkt wyjścia do opracowania metod wdrożenia projektu, które to prace toczą się we współpracy z dyrekcjami kierunków studiów, tak, aby uwzględnić potrzeby i możliwości kształcenia kierunkowego. W trakcie konsultacji z dyrekcjami kierunków negocjowane są zarówno proporcje wdrożenia modułów kształcenia obszarowego, jak i limity godzin zakładane dla konkretnych kierunków, a także moment przystąpienia do realizacji wspólnych założeń. Ostatecznie, każda dyrekcja i rada kierunku podejmują decyzję o pełnym lub częściowym wdrożeniu Nowej Koncepcji Studiów.

Ograniczenia czasowe w procesie wdrażania Nowej Koncepcji Studiów

Czas jest głównym czynnikiem ryzyka, który należy brać pod uwagę przy planowaniu wdrażania Nowej Koncepcji Studiów. W trosce o sprawne przeprowadzenie zmian oraz właściwe przygotowanie do wdrożenia założeń Nowej Koncepcji Studiów przystąpią

wyłącznie te kierunki, których rady dydaktyczne, dyrekcje i władze dziekańskie wyrażą taką wolę. Wiemy, że wielu dyrektorów i wiele dyrektorek kierunków, a także członków i członkiń rad dydaktycznych pracuje z zaangażowaniem nad modyfikacją programu studiów, widząc w tym szansę na unowocześnienie kształcenia na swoim kierunku - i tylko w takiej sytuacji, po akceptacji senatu Uniwersytetu Śląskiego nowe programy studiów będą modyfikowane w tym roku akademickim.

Wdrażanie kształcenia obszarowego również będzie odbywać się stopniowo. Nie tylko ułatwi to organizację i logistykę zajęć, ale pozwoli minimalizować ewentualne ryzyka. Obecnie rozpatrujemy, co najmniej, dwa scenariusze – ograniczenie liczby obszarów w pierwszym roku funkcjonowania koncepcji, bądź uruchomienie wszystkich proponowanych obszarów z ograniczoną na wejściu liczbą modułów. Niezależnie od ostatecznego rozwiązania w proponowanej tematyce obszarowej realizowane będą zajęcia odpowiadające czterem makroobszarom wiedzy: humanistycznej, przyrodniczej, społecznej i ścisłej (science), które to moduły będą uzupełniać i wzmacniać kształcenie kierunkowe.

Organizacja kształcenia uniwersyteckiego

W tej części projekt zakłada, że student co semestr wybierze dwa moduły z sześciu obszarów uzupełniających kształcenie kierunkowe. Moduły będą funkcjonalnie powiązane z programem kształcenia kierunkowego. Ze względu na pilotażowy charakter pierwszego cyklu kształcenia, kształcenie obszarowe będzie uruchamiane stopniowo. Zakładamy, że wszystkie moduły uruchomione będą w ciągu trzech kolejnych lat.

Trwają ostatnie dyskusje szczegółowe nad propozycją organizacji zajęć obszarowych. Zakładamy różne scenariusze realizacji tych zajęć – od rozwiązania podobnego do Otwartej Oferty Dydaktycznej (OOD), przez wyodrębnienie specjalnych „pasm” dla tych zajęć, po kształcenie hybrydowe (wykład online + zblokowane zajęcia kontaktowe o charakterze warsztatowym lub projektowym). Zależy nam, aby kształcenie obszarowe było także polem eksperymentu i innowacji dydaktycznych. W trakcie pierwszego cyklu uruchomimy model najbardziej sprzyjający realizacji zajęć, biorąc pod uwagę również różne lokalizacje naszych wydziałów i opinie studentów.

Finansowe konsekwencje wdrożenia Nowej Koncepcji Studiów

Właściwe oszacowanie konsekwencji finansowych i planowanie budżetu niezbędnego do realizacji będzie możliwe w momencie ostatecznej deklaracji przystąpienia poszczególnych kierunków do realizacji założeń koncepcji. Od początku prac koncepcyjnych aspekt finansowy jest brany pod uwagę jako jeden z kluczowych, również mając na względzie obecne obciążenia finansowe wynikające z różnic w objętości programów i kadry na poszczególnych wydziałach. Aspekt ten był również obszarem analizy i oceny ryzyka wdrożenia Nowej Koncepcji Studiów w Uniwersytecie Śląskim, prowadzonej przez audytora.

Istotne jest, że Nowa Koncepcja Studiów jest jednym ze sposobów ograniczania lub przeciwdziałania skutkom niżu demograficznego i spadającej liczby kandydatów i studentów, jak również odpływowi studentów po pierwszym roku studiowania, dzięki czemu może wpłynąć na poprawę warunków finansowych Uczelni.

Dalsze kroki

Do końca kwietnia wszyscy dziekani przedstawią opinie wypracowane wspólnie z radami kierunków oraz radami dyscyplin. Opinie te zostaną poddane dyskusji na posiedzeniu senatu 11 maja 2022 r. Jeśli projekt zyska przychylną opinię Senatu, niezwłocznie rozpoczniemy zaawansowane prace organizacyjne, w których wezmą udział dyrektorzy kierunków oraz liderzy obszarów, wspólnie z Komisją ds. kształcenia i studentów.

Wybrane propozycje rozwiązań organizacyjnych:

- W celu właściwej organizacji systemu kształcenia rozważamy powołanie jednostki o charakterze kolegium, odpowiedzialnej za kształcenie obszarowe. Do jej zadań będzie należało m.in. analizowanie obciążeń, dbanie o interdyscyplinarny charakter proponowanych modułów, ich przystawalność do czterech makroobszarów wiedzy, analiza problemów kadrowych, metod dydaktycznych, ale też stałe monitorowanie bieżących wyzwań w danym obszarze i uaktualnianie proponowanej tematyki.
- W pierwszym roku wdrażania nowych założeń dla kształcenia uniwersyteckiego skupimy się przede wszystkim na wyzwaniach logistycznych i organizacyjnych. W przypadku zaakceptowania projektu pełne zapotrzebowanie na moduły obszarowe zapisane w planach studiów znane będzie w czerwcu, co pozwoli na obliczenie dokładnej liczby studentów, dla których należy przygotować propozycje zajęć w ramach modułów obszarowych, uwzględniając strukturę czterech kampusów uniwersyteckich.
- Ze względu na skalę przedsięwzięcia wdrożenie musi mieć charakter etapowy. Rozpatrywane są dwa scenariusze: horyzontalny i wertykalny. Pierwszy z nich zakłada uruchomienie wielu modułów z dwóch obszarów, drugi ograniczonej liczby modułów z większej liczby bądź wszystkich

proponowanych obszarów. Realizacja pierwszych zajęć obszarowych rozpocznie się w semestrze letnim 2023/2024.

- Ze względu na etapowe wdrażanie rozwiązania obszarowego w semestrze letnim 2023/2024, zajęcia będą realizowane w formie mieszanej, np. część wykładów wprowadzających w formie stacjonarnej lub online, a następnie zblokowane zajęcia kontaktowe umożliwiające prowadzenie pracy grupowej, warsztatów, dyskusji, działań projektowych, spotkań badaczy, studentów z różnych wydziałów, kierunków, dyscyplin i kampusów.